

5. Marhahús

5.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A világ legnagyobb termelőjének számító USA-ban a marha- és borjúhúsok termelése 2005-ben 0,5%-kal emelkedik 2004-hez viszonyítva, az USDA előrejelzése szerint. Az USA termelése folyamatosan csökkent 2002-től, ugyanakkor a második legnagyobb marhahús előállítónak számító Braziliában folyamatosan növekedett a termelés az elmúlt néhány évben. Braziliában a termelés 5%-os bővülése várható 2005-ben. Az EU marha- és borjúhús termelése ugyanakkor csökkenő tendenciát mutat, 2005-re 1,5%-os mérséklődés várható. Említést érdemel Kína, ahol az utóbbi években dinamikusan bővült a termelés, 2005-ben 6%-ot meghaladó termelés-növekedésre számítanak. Az USDA becslése szerint 2006-ban tovább növekszik a marha- és borjúhúsok kínálata a legnagyobb termelőnek számító országokban, ugyanakkor az EU-ban a termelés csökkenése várható.

2005. október elején Braziliában kitört a száj és körömfájás járvány, mely azonban csak kisebb hatást gyakorol a világ húskereskedelmére. Brazília a világ legnagyobb marhahús exportőre, kivitele dinamikusan növekedett az elmúlt években. A brazil marhahúsexport 2005. január-szeptember között 30%-kal haladta meg az előző évit. Az USDA 1,9 millió tonnára becsülte Brazília marhahús exportját 2005-re vonatkozóan. A betegség hatására azonban lefelé módosították az előrejelzést, így 2005-ben és 2006-ban is 1,8 millió tonnás kivitel várható a betegséggel nem sújtott régiókból.

Az EU marhahús importra szorul, melynek jelentős része Braziliából származik. 2005. első 9 hónapjában a brazil marhahús exportból 35%-kal részesedtek az EU-25 tagállamai. Brazília főleg fagyasztott marhahúst szállít az EU-ba, a régi tagállamok összes importjának 25%-a brazil eredetű. A friss marhahúsok piacán ezzel szemben 4-5% a brazil termék részaránya, mivel az EU-15 friss marhahús importjának 85%-a a tagállamok közötti kereskedelemről származik.

5.2. Hazai piaci tendenciák

5.2.1. Kínálat

A magyarországi marhapiac keresleti jellege megmaradt 2005-ben. Az előző években folyamatosan csökkent az ország szarvasmarha-állománya. A KSH adatai alapján, 2005. augusztus elsején 722 ezer volt az összes marhaállomány, az egy évvel korábitól 6 ezerrel maradt el, ugyanakkor áprilishoz viszonyítva ezerrel növekedett. Az állomány csaknem felét kitevő tehenek létszáma 343 ezer volt, egy év alatt ezerrel nőtt, április elseje óta viszont 3 ezerrel csökkent. A szarvasmarha-állomány kor és ivar szerinti megoszlását tekintve, kisebb elmozdulás figyelhető meg a húshasznú állomány javára. A tehenállományon belül a húshasznú állomány egy év alatt 10%-kal bővült, a tejhasznú tehenek száma ugyanakkor csökkent. A marhahúsok termelése 2005. I. félévében, csaknem felére csökkent az előző évhez képest (Árumérleg adatok, AKI).

5.2.2. Belföldi értékesítés

A marhahús termékpályán az elmúlt négy-öt évben megnőtt a marhavágások aránya, az élő marha kivitel részaránya pedig csökkent, az 50-50%-os részarányal szemben ma már inkább kétharmad-egyharmad az arány. Ugyanakkor a marhaállomány és az összes felvásárlás évről-évre csökken. Az állomány csökkenése **a vágómarha felvásárlás 26%-os visszaesését** eredményezte 2005. január-október között az előző évhez képest, a KSH adatai szerint. **A vágóhidak** összes szarvasmarha **vásárlásai** az év első tíz hónapjában **14%-kal csökkentek**, az üszök vágása ennél nagyobb mértékben esett vissza, ugyanakkor a bikavágások az erőteljesebb keresletnek köszönhetően, kissé meghaladták az egy évvel korábbit. A csontos marhahús félben vagy nyegedben termék hazai értékesítése csaknem felére esett vissza 2005-ben (2. melléklet).

5.2.3. Külpiaci értékesítés

Magyarország a 2000-es évek elején még 25-30 ezer tonna élő szarvasmarhát exportált évente, majd ez a mennyiség 2003-tól 15-20 ezer tonna közötti értékre csökkent. A marhahúsok kivitele ugyanakkor 2000-2002. között kisebb volt, mint 2003-ban és 2004-ben. A KSH adatai szerint, az élő szarvasmarha exportja 2005. első tíz hónapjában 11%-kal növekedett az előző évihez képest, ugyanakkor a marhahúsok kivitele jelentősen csökkent. Mivel a marhahúsfélék importjának visszaesése az exporthoz képest mérsékeltebb volt, **2005-ben a marhahús export-import egyenlege romlott az előző év azonos időszakához viszonyítva.**

A Magyarországon termelt élő szarvasmarha legnagyobb felvevőpiacának Horvátország, Görögország, Olaszország és Szlovénia számít. Az EU-15 tagállamainak többsége nem önellátó marhahúsból. Görögországban az önellátási fok csupán 27, Olaszországban pedig 66% körüli, köszönhetően a magas 17-, illetve 25 kg/fő/év marhahús fogyasztásnak. Szlovéniában az egy főre jutó marhahúsfogyasztás meghaladja a 20 kg-ot. Görögországban, Olaszországban és Szlovéniában lényegesen magasabbak a marhaárak, mint Magyarországon. A magyar termelők és kereskedők a hazainál kedvezőbb áron értékesíthetik állataikat ezeken az exportpiacokon.

A friss, hűtött marhahúsok exportja az EU-15 tagállamaiba irányul elsősorban (Hollandia, Olaszország, Ausztria, stb.), a fagyasztott marhahúsok legnagyobb felvevőpiaca pedig Románia és Ukrajna. A marhahús export visszaesése a 2005-ben jelentősen csökkenő marhahústermelésnek köszönhető.

A jelen piaci viszonyok előnyösek lehetnének a magyarországi marhahús termelők és kereskedők számára is, mivel a fokozódó kereslet hatására nagyobb mennyiségű marhahús elhelyezésére nyílna lehetőség a legnagyobb importőrök piacain. Az előző évhez képest csökkenő kínálat ugyanakkor nem jelent megfelelő áruálapot a kedvező külkereskedelmi helyzet kihasználásához.

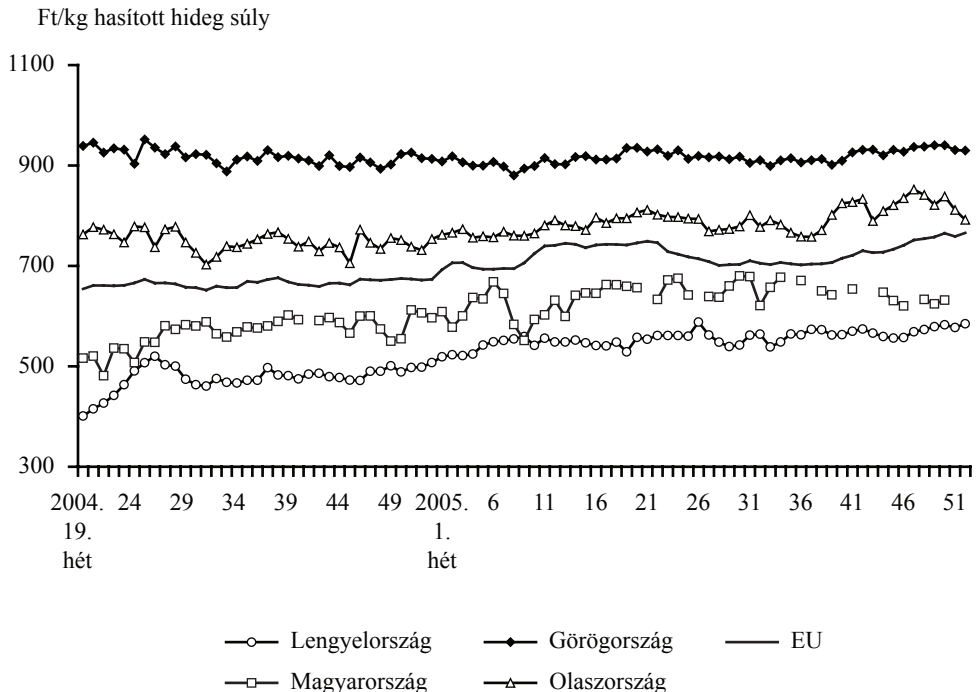
5.3. A piaci árak tendenciája

Az EU csatlakozás után megkezdődött a marhaárak felzárkózása a régi tagállamok szintjére. A **fiatal bikák** iránti nagyobb keresletet jelzik a folyamatosan **emelkedő árak**, melyek **2005-ben 27%-kal voltak magasabbak az előző évinél, a teheneket 10, az üszöket pedig 5%-kal vásárolták fel magasabb áron a marhavágóhidak** (5. melléklet). Hasonló tendenciájú és mértékű árváltozást figyelhetünk meg a marhahúsok értékesítési áraiban is. A belső értékesítésben nagyobb részarányt képviselő **csontos marhahús, negyedben, hátulja termék feldolgozói értékesítési ára nagyobb mértékben növekedett**, mint a forgalom kisebb részét kitevő csontos marhahús, negyedben, eleje termék feldolgozói értékesítési ára (4. melléklet). **A marhahúsok fogyasztói ára átlagosan 10%-kal emelkedett** 2005-ben a megfigyelt nagyobb budapesti üzletláncokban.

A vágómarha termelői árának emelkedése egyrészt az EU áráktól való elmaradásból adódott (a csatlakozáskor a régi tagállamok, illetve a csatlakozó országok áraiban jelentős különbségek voltak), másrészt a közös piac keresleti jellege valamennyi tagállami árra felhajtó hatású volt 2005-ben. A csatlakozás óta bekövetkezett áremelkedés ellenére sem érték el a magyarországi árak az EU átlagát, a fiatal bika esetében már csökkent a különbség a két ár között, ugyanakkor a tehénárakban még jelentős a lemaradásunk, ezért a közeljövőben várható, hogy folytatódik a marhaárak emelkedése.

16. ábra

A fiatal bika „R3” vágóhídi belépési ára az EU néhány tagállamában

Forrás: EU Bizottság, AKI, PÁIR

